

قفس پولادین

ماکس وبر و
ملوکسیسم وبری

میکل لوی
ترجمه: ناصر کمالی

عقبات
۱۳۱۵

لووی، میشل، ۱۹۳۸ - م.	سرشناسه
Lowy, Michael	عنوان و نام پدیدآور
قفص پولادین: ماکس وبر و مارکسیسم وبری/میکل لوی: ترجمه ناصر کفایی.	مشخصات نشر
تهران: عطائی، ۱۳۹۹.	مشخصات ظاهری
۱۵۲ ص: ۵/۱۴/۵۱/۲۱ س.م.	فروست
شماره نشر: ۷۵۰.	شابک
978-964-313749-6	وضعیت فهرست نویسی
فیبا	یادداشت
La cage d'acier : Max Weber et le marxisme wébérien, [2013].	عنوان دیگر
عنوان اصلی:	موضوع
ماکس وبر و مارکسیسم وبری.	موضوع
وبر، ماکس، ۱۸۶۴ - ۱۹۲۰ م. -- نقد و تفسیر	موضوع
Weber, Max-- Criticism and interpretation	موضوع
مارکسیسم -- فلسفه	موضوع
Philosophy, Marxist	موضوع
کمونیسم	موضوع
Communism	موضوع
کفای، ناصر، ۱۳۲۲ - مترجم	شناسه افزوده
۱۳۲۲	رده بندی کنگره
۳۰۰۰۹۲	رده بندی دیویی
۷۲۸	شماره کتابشناسی ملی

عطائی

قفص پولادین، ماکس وبر و مارکسیسم وبری

ناصر کفائی

شماره نشر: ۷۵۰

تهران، ۱۳۹۹

بها: ۳۵۰۰۰ تومان

میکل لوی

ناظر فنی: بهروز فرد

چاپ اول: ۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: نصر

موسسه انتشارات عطائی

تهران - میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، خیابان لبافی نژاد شرقی، نبش کوچه درخشان، پلاک ۱.

طبقه اول، تلفن: ۸-۶۶۹۶۵۱۰۷

کد پستی: ۱۳۱۴۹۷۳۱۱۱ فکس: ۶۶۴۱۳۷۹۰

Email: ataipublishing@yahoo.com

www.ataipub.ir

فهرست

۵	مقدمه
۹	بخش اول: مارکس و وبر و "قفس پولادین"
۱۱	۱- واریس / وبر: سرمایه‌داری
۱۳	منشأهای سرمایه‌داری
۲۵	ارزیابی انتقادی از سیستم
۳۷	۲- بدبینی به فرهنگ کسب و کار
۴۰	رمانتیسم و مدرنیته
۴۴	حاشیه پردازی انتقادی
۵۲	پوشش سخت هم‌چون پولاد
۵۹	بخش دوم: مارکس وبر و کشش‌های انتخابی
۶۱	۳- مفهوم کشش انتخابی،
۶۶	موارد کاربرد مفهوم کشش انتخابی
۷۱	تلاش برای تعریف مفهوم کشش انتخابی
۷۷	۴- اخلاق کاتولیک و روح سرمایه‌داری: کشش منفی
۷۹	فرضیه وبری
۸۷	سنت کاتولیکی ضد سرمایه‌داری

- ۱۰۱ ۵- سرمایه‌داری هم‌چون مذهب: ارنست بلوخ، والتر بنیامین، اریش فروم
- ۱۰۱ مفسران ماکس وبر
- ۱۰۱ ارنست بلوخ
- ۱۰۲ والتر بنیامین
- ۱۱۸ اریش فروم
- ۱۲۱ ۶- چهار ای مارکسیسم وبری: از لوکاچ تا مرلو-پونتی
- ۱۲۲ تاریخ و آگاهی طبقاتی
- ۱۲۵ انتونیو گرامشی و خردمندان ماریائی
- ۱۲۸ نگاهی به مکتب فرانکفورت
- ۱۳۳ پراکندگی مارکسیسم وبری
- ۱۴۰ جدایی هابرماس
- ۱۵۱ پایان سخن

مقدمه

از چندین دهه قبل ماکس وبر و بررسی و بازنگری اندیشه‌های دیگران در باره‌ی آثار او توجه مرا به خود جلب کردند. اما اولین کار ویرشناسی من در سال ۱۹۶۹ بخشی است. روش‌شناسانه در مورد اثر مهم او اخلاق پرتستانی و سرمایه‌داری. هدف من در این برائبات ناموجه بودن انتقادهای وی از ماتریالیسم تاریخی بود. این اثر با وجود استدلال‌های نسبتاً جدیدی که داشت در مجموع کاری کلاسیک بود. از نظر من جالب‌ترین موضوع این اثر بررسی مفهوم وبری کشش انتخابی^۱ است. چندین سال بعد هنگام نوشتن رساله‌ی دکترای خود در مورد لوکاچ به وجود گروه ماکس وبر در هایدلبرگ متشکل از چندین جامعه‌شناس پی‌بردم که هر یک شبیه در منزل ماکس و ماریان وبر جمع می‌شدند. این امر موجب تعدیل برداشت‌ها و بنوعی تغییر مسیر من شد. بخش‌هایی از این کتاب مورد توجه جان سگی^۲ محقق گروه جامعه‌شناسی مذهب قرار گرفت. به دعوت او و در حضور گروهش به معرفی این جمع غیر متعارف و به خصوص گرگوری لوکاچ و ارنست بلوخ، در کنار با فرهنگ یهودی آلمانی دست زدم. در نهایت به یاری وبر به مذهب پرداختم و جامعه‌شناس مذهب شدم. در سال‌های دهه‌ی ۱۹۸۰ و از زاویه جامعه‌شناسی پرداخت به وبر بازگشتم.

1- Michael Lucht, «Marx et Weber : note sur un dialogue implicite», repris dans Dialectique et révolution. Essais de sociologie d'histoire du marxisme paris, Anthropos, 1973

2- Affinité élective

3- Publié sous le titre un peu maladroit pour une sociologie des intellectuels révolutionnaires. L'évolution politique de Lukacs, 1909-1929. Paris, PUF, coll: «sociologie d'aujourd'hui». 1976

4- Jean Séguy

برداشت او از عینیت در علوم اجتماعی که ترکیبی است از دو جنبه توجه مرا به خود جلب کرد. جنبه‌ی تاریخ‌گرا: اهمیت ارزش‌ها برای شناخت و جنبه قابل توجه مهم‌تر دیگری که حاصل خوانشی است پوزیتیویستی از آثار او: علمی فارغ از قضاوت ارزشی^۱ و سرانجام مفهوم "کشش انتخابی" که اصلی‌ترین ابزار تحلیلی کتاب من در مورد فرهنگ یهودی اروپای شرقی شد. در واقع مفهوم "کشش انتخابی" به من امکان داد تا روابط و شباهت‌های ساختاری بین نجات‌باوری یهودی و آرمان‌های آزادی‌دلانه در آثار اندیشمندان یهودی فرهنگ آلمانی هم‌چون مارتن بابر^۲، گستاو لنداور^۳ و والتر بنیامین^۴ و ارنست بلوخ^۵ را مورد توجه قرار دهم.^۶ علاوه بر ارجاع به ویر در کتاب‌هایم به خصوص در سال‌های اخیر چند اثرم را به تالیفات او و رابطه‌اش با مارکس، به ویژه آن که به پیروی از مرلو-پونتی مارکسیسم وبری نامیدم، اختصاص داده‌ام. کتاب حامی حاوی بعضی از آن‌ها است، با بازنویسی و تجدید نظر کامل. هم آن گونه که ایران که اب نشان می‌دهد موضوع آن گفتگو از تمدن سرمایه‌داری هم چون "قفس پو' دین" است. توضیحی در مورد این اصطلاح لازم است، در واقع این اصطلاح ترجمه‌ی مادقیت^۷ تالکوت پارسون^۷، جامعه‌شناس آمریکایی است از اصطلاح آلمانی Gehaeuse Subliminal به معنای "اطلاق به سختی فولاد". این ترجمه علیرغم دقیق نبودن، هم‌چون مفهومی در جامعه‌شناسی و نیز واژه‌ی مستقل، کاربردی گسترده دارد و من نیز آن را به همین معنا به کار

1- Il s'agit de mon livre paysages de la vérité, introduction à une sociologie critique de la connaissance, Paris Anthropos, 1985, réédité récemment sous le titre les aventures de Karl Marx contre le baron Munchhhausen, Paris Syllepse, 2012.

2- Martin buber

3- Gustav Landauer

4- Walter Benjamin

5- Ernst Bloch

6- Micael Lowy, Rédemption et utopie. Le judaïsme libertaire en Europe centrale Paris, PUF, 1988, réédité aux Edition du Sandre en 2010

7- Talkot Parsones

همان گونه که خواهیم دید در برداشت من از وبر، بآس از فرهنگ و پیش‌ستی بی‌رحمانه‌ی او در مورد تمدن سرمایه‌داری دیوان‌سالار و عواقب دهشتناک آن در آینده‌ی مهمینی ویژه دارد.

وبر در بخش شناخته شده‌یی از مقاله‌ی سال ۱۹۱۷ خود در مورد پارلمان آلمان چنین نوشت: "بردگی روزگاران آینده"، زمانه‌یی که در آن انسان‌ها هم‌چون در مصر قدیم تبدیل به برده می‌شوند. احتمالاً اشاره وبر به توصیف‌های پیامبران تورات از مصر قدیم است^۱ که در آن جا انسان‌ها مبدل به برده شده بودند. تصویر جلد این کتاب که اقتباسی است از فیلم صامت و درخشان متروپولیس اثر فیتز جرالده، اشارتی است به بردگی روزگار متاخر که بب اعظم آن نه اوزیریس^۲ مصری بلکه ماشین مدرن است. این شک این تنها جنبه‌یی از برداشت پیچیده‌ی جامعه‌شناس هایدلبرگ از جهان است که فعلاً همین جنبه‌ی به شدت مطرح روز، مورد توجه من است.

بعضی از موضوع‌های مورد بحث این اثر، ناشناخته و یا کم شناخته شده هستند. مثلاً اخلاق کاتولیکی، البته و نه هیچ نوشته‌یی در مورد کاتولیسیسم ندارد. سکوتی عجیب و سوال برانگیز، ولی کم و بیش شگرتی پراکنده از او در این زمینه به جا مانده است. من سعی کردم آن‌ها را هم‌چون بخش‌هایی از یک پازل کنار هم بگذارم. این مساله را در کتابم در مورد کاتولیسیسم چپ در آمریکای لاتین آغاز کردم.^۳ و در این کتاب به بسط و عمیق‌تر کردن آن می‌پردازم. بخش‌های دیگر

۱- کتابی با همین عنوان به زبان انگلیسی موجود است که در واقع شرح سال‌ها پس از نوبی است از جامعه‌شناس هایدلبرگ، نوشته محقق آمریکایی ارنور میترمن:

The Iron Cage. An Historical interpretation of Max Weber. New York, The Universal Library.

2- Max Weber, «Parlement et gouvernement dans l'Allemagne réorganisée» 1917, in œuvre politiques. 1895-1919, p. 336

3- Osiris

4- La guerre des dieux, Religion en Amérique Latine, Paris, Editions du Félin, 1998.

این اثر به موضوع‌های بیش‌تر کلاسیک از تحلیل‌های وبر هم‌چون رابطه‌ی وی با مارکس و یا تصویر "ففس پولادین" اختصاص یافته‌اند. با این همه سعی بر این است تا برداشتی جدید و متفاوت از آن چه که تا کنون در زمینه‌ی وبرشناسی مطرح شده است ارائه کنم.

در پایان، کلامی چند از رابطه شخصی من با موضوع این کتاب: من به هیچ وجه تعهد سیاسی ضد سرمایه‌داری خود را پنهان نمی‌کنم. واضح است که خوانش من از وبر با مامی نتایج اخلاقی و فرهنگی‌اش از این نگرش رنگ گرفته است. ولی آیا این وبر نیست که در نظریه علم خود بر این واقعیت تأکید می‌کند که هر نوع شناختی دارای رابطه‌ی بی‌ارزش‌های پژوهش‌گر است و تنها با واسطه این ارزش‌هاست که پژوهش‌گر می‌تواند در میان واقعیت‌های اجتماعی یا فرهنگی بی‌شمار و آشفته آن چه را مهم و در خور توجه و با معناست انتخاب کند؟ او در یکی از زیباترین بخش‌های اثرش رابطه بین علم این اصل را چنین خلاصه کرده است: "نور روشن‌گر ایده‌های برگرفته شد از ارزش‌های متعالی، هر بار بر بخشی مشخص می‌تابد، بخشی پیوسته در تغییر در سیل آشفته وقایع در طی زمان".^۱ به عبارتی دیگر و با برداشتی مشابه می‌توان گفت: سنایی ارزش‌هایی که محرک من هستند "روی بخشی مشخص و بی‌وقفه در حال تغییر جهان عظیم تفکر وبری می‌تابد".

من تعهد تئوریک مارکسیستی خود را نیز پنهان نمی‌کنم. واقعیتی آشکار در این کتاب و یا در تمامی نوشته‌های پژوهشی من. با این همه صورم این است که جذب بخش‌هایی از دست‌آوردهای روشنفکری وبر برای مارکسیسم نمی‌بخش‌اند. همین توان و خلاقیت مارکسیسم وبری است که اغلب در صفحات بعدی موضوع گفتار ما خواهد بود.

1- Max Weber, Essais sur la théorie de la science, Paris, Plon, 1965 P. 212.